

שלושה-עשר מורים הכריזו שביתה - עשרות תלמידים השתוללו

מורה

תלמידים, ושל בית-הספר שלם, שנוסד לפני 27 שנים.

★ ★ ★
כל יור - בעיה

בית-הספר עליה א' אינו בית-הספר רגיל. לומדים בו ילדים הזקוקים לימודי מיוחדים. אלה ילדים הסובלים מפיגור לימודי - לא שכלי, הם מבוגרים יותר מילדים אחרים, הלומדים בכיתות מקבילות בבתי-הספר רגילים.

לאגשי רשת החינוך של עיריית אל-אביב, ידוע כי כל תלמידי המהחנה בעייה חינוכית נשלח לעליה א'. כך, במרוצת השנים, הצטבר שם החומר הרגיש ביותר.

ביסוד הבעיות של רוב תלמידי עליה א' מונחים חוסר-בטחון והונחה. אלה הם, ב"רובם, ילדים שהוריהם אינם יכולים להקדיש להם תשומת-לב הדרושה. המשפחות מרויבות-ילדים; דורות המגורים קטנות וצפופות; חלק מההורים אינם יודעים קרוא וכתוב; מגיל צעיר נשלחים הילדים לעבוד.

חוסר-הבטחון אינו נובע רק מעוני ועזובה. בעליה א' לומדים גם ילדים משכבות חבריות וכלכליות מבוססות. אלא שמשפחותיהם נהרסו ושוב לא מקבלים הילדים את הטיפול והיחס הנכון. אם מפני שההורים התגרשו, אם מפני שהאב שיכור כרוני והאם פרוצה; או מפני רגישותם המיוחדת הטבעית של הילדים עצמם.

ילדים כאלה מועדים לפורענות. אם אינם נסחפים לרחוב ולכנופיות, הרי זה רק הודות לעובדה שבכל זאת נמצאה מסגרת כל-שהי המסוגלת לקלוט אותם: בית-הספר עליה א' ברחוב לבונה, שברחם תל-אביב.

★ ★ ★
תיק במשטרה

ילדים אלה זקוקים, בראש וראשונה, לאהבה, הבנה וכבוד. אלה הדברים החסרים להם בבית ובשכונה. במיוחד רגישים הם לכבוד. הבעיה הראשונה העומדת בפני צוות המורים אינה דחקה ללמד אותם את האל"ף-ב"ת, אלא להקנות להם את הערכים הסידוריים של חיים חברתיים.

סיפורה אחת המורית, בעלת ותק רב ב"הוראה": "בתחילת עבודתי בהוראה לימדתי בבית-הספר רגיל, באחת השכונות המבוססות של תל-אביב. אחר-כך הועברתי לבית-הספר הזה.

"כמובן שהסבירו לי מראש איזה מין בית-הספר הוא זה, מה טיב התלמידים הלומדים בו ואיזה בעיות מיוחדות עומדות בפניהם ובפני סגל המורים. מבחינה פדגוגית-עיונית, התחלתי את שנת הלימודים בעליה א' מוכנה ומזומנה. אבל היום ה"ראשון שלי בין התלמידים הראה לי כמה מעט יכולתי להעריך את המצב, מבחון. חזרתי הביתה ממש על סף דמעות.

"גם עכשיו, אחרי מספר שנים בבית-הספר זה, אינני חופשיה לגמרי מסכנת הלם. כי כל יום יכול להביא המגיע לכיתתי אחרי סיבוב למשל, תלמיד המגיע לכיתתי אחרי סיבוב בחצי-הריסר מוסדות חינוך. אני מתצניינת כמובן באיזה בתי-הספר למו, מנסה להבין מפי הוריו מה בעיותיו ומדוע לא ניקלט בבתי-הספר הקודמים. אבל לפעמים משוה אומר לי שזה לא הכל, שעלי להתעניין בעוד מקור על ילד זה.

"אני פונה לשרות המיבחן לנוער. יש לי שם ילדים המוכנים לעזור לי, גם לפנים משרת הדין. כי חשוב מאוד שאדע את כל הרקע של תלמידי החדש. לא פעם אני מג"לה, בדרך זו, כי לאותו נער תמיס-מראה יש כבר תיק פלילי עבה-למדי. ברור לי שגורלו נתון בידי, וכי לכמה חודשים נית"נת לי ארכה אחרונה לעשות משהו למענו - ולמען החברה, בעצם - או שהנער ירד לגמרי מן הפסים ויגרוף אל עולם הפשע."

★ ★ ★
הפורץ היכה בתחנה

השעורים נקבעים אמנם על-פי מתכונת ה"החינוך המקובל, אך כל שעור ושעור, דיקוד, חשבון, ציור או מלאכה, חייבים להיות גם שיעורים סמויים בהתנהגות, ב"גימס, - ואפילו בצורת דיבור, עמידה, והליכה.

זהו מאבק יומיומי, ומעולם אין המורה בעליה א' יכול להיות בטוח כי יצא סוף פית במאבקו נגד הרחוב, נגד הדיכאון והיי אוש. מעולם אינו יודע איזה הפתעה מחכה לו בבוקר, אפילו אם ביום הקודם היה משוכנע כי תלמיד מסוים הגיע כבר לכליל השלימות. כי בניגודם בילה הילד ערב ר"לילה ברחוב ובבית.

זה, ממלא המנהל תפקיד בעל חשיבות מדי רעת. אילו הונחה המורה את כיתתה כדי לטפל בילד, היתה הכיתה כולה מתפרעת ומשתלבת, עד שקשה יהיה לרסן אותה. כי תלמידים אלה נוטים מטבעם להתרגש ולאבד ב"רגע את שלחנם הנפשית. משם ועד להתפרעות אלימה - צעד קטן ביותר. המנהל לקח אליו את התלמיד, טיפל בו באופן אישי, וגילה מה מעיק על הילד. כאשר הסתבר, כי המצב בביתו מטיל עליו דכאון המור, הסדיר המנהל את העברת הילד

המלחמה כאן נטושה בחזית כפולה. מצד אחד עומד בית-הספר. מן הצד השני: הבית והרחוב. הילד ניצב באמצע, כשכל אחד מן הכוחות מנסה לכבוש אותו סופית, את מלחמתם נאלצים המורים לנהל תוך ארבע או חמש השעות הקצרות להם. לר"חוב ניתנת יד חפשיה למשך כל יתר השעות היממה. לא תמיד מסתפק הרחוב בשעות אלה. הוא מנסה פעם אחר פעם לפלוש גם אל תוך בית-הספר. ילד אחד, השב יפו, הגיע לא פעם עד

החדית כך נראה בית-הספר עליה א' ברחוב לבונה: בניין תלת קומתי ישן, שניבנה למגורים לפני 27 שנים.

אכן כבדה ניתכה בזעם בשמשה של הקומה הראשונה. הזכוכית התנפצה ל"רסיסים, שהתפררו למטה בחצר. "היי" קר" או עשרות הילדים בתרועת-ניצחון. אכן שנייה התעופפה, ואחריה שלישית ורביעית. בנו אחר זו התנפצו השמשות.

"בואו! אחרי!" קרא נער כבן 14 לזאטר"טים שהתקהלו סביבו בהרצה משולהבת. נחשול של בני-נוער טיפס-זרם במעלה מדרגות הכרזול, המובילות מן החצר אל ה"קומה הראשונה. הילדים חדרו פנימה, שטפו כגל סוער בתוך המסדרונות. הם נכנסו ל"חדרים, החלו מכלים את זעמם ברהיטים: כיסאות, שולחנות, דלתות.

הילדים הנוחרים, שנשארו בחצר, נאחזו בקדחת היסטורית. הם רצו במעגלים, נופפו באגרופיהם, צווחו והשמיעו קללות ואיומים. פה ושם, כאשר לא היה להם במה לללות את חמזם, החלו מכים זה בזה.

ההמולה, שהתרכזה תחילה בחצר המרוצ"פת, המוקפת בתים ישנים או גדרות, פרצה החוצה, אל הרחוב. עקרות-בית בשכנות שא"לו בתדהמה: "מה קורה שם? השתגעו?" מישוהו מיהר לטלפון, להזעיק גינת.

כל זה קרה בבית-הספר יסודי ממלכתי, בתל-אביב. המתפרעים היו תלמידי כל ה"כיתות המורים התבוננו בהם חסרי-אונים, מתחננים הזועמים חליפות.

★ ★ ★
מי אחראי?

ארבעה גברים ישבו בשבוע שעבר באחד מחדרי מחלקת החינוך של עיריית תל-אביב. הם התכנסו כדי לפסוק סופית, מה בדיוק קרה בבית-הספר עליה א', מי היה אחראי להתפרעות ולשרת ההשתוללויות והחיוכים שבאו לאחריה.

היתה זו ועדת עירעורים מיוחדת, שבר"א שה ישב מנהל מחלקת החינוך עצמו, ד"ר שאול לוי. בפניה כבר היו מונחות מסך גנתיה של ועדת הקירה קודמת. אלא שמיס"קנות אלה לא תיקנו את המצב הפרוע, ש"שרר בבית-הספר. על כן הוקמה ועדה שניה זו.

מורי בית-הספר טענו כי המנהלת היא האחראית למהומה שהתפשטה בבית-הספר, ואילו המנהלת השיבה: המורים הם שגרמו לכך. עתה הבה תלוי גורלם המיקצועי של המנהלת רבקה אסף ושל 13 המורים ש"הכריזו מרד נגדה, בתוצאות בירור הועדה. אולם עוד יותר חשוב מן הקאריירה ה"פראגמטית של הסגל, היה גורלם של 180

שלושה תלמידי הכיתות הגבוהות, ביום בו פרץ "מרד הרעבים". באותו יום פרקו התלמידים כל לבסוף נאלצו השכנים להזעיק את המיטרה.

ביום ההשתוללות

מישמעת, הישתוללו והשמיעו קריאות-גנאי.

למוסד סגור, שם יהיה משוחרר מן הלחצים שהעיקו עליו בבית הוריו.

★ ★ ★
תלמידה בתפקיד אם

השפעת הבית והרחוב פועלת גם מתחת לפני השטח, ולא תמיד מתבטאה דווקא בעבריינות או באלימות.

אביהם של תלמידי ותלמידה בעליה א' גירש את אשתו ועבר לחיות עם אשה חדשה. את ילדיו מאשתו הראשונה זנח לגמרי. בוקר אחד אמר אחד התלמידים לשני הילדים: "ראינו את אביך בשוק!" הילד הצמא לאהבת-אב לקח את אחותו, ושיניהם רצו לשוק כמטורפים לחפש את אביהם. כמובן שהם לא מצאו אותו בדוחק וברעש של השוק, כאשר שבו למחרת כבית-הספר היו נסערים במידה שקשה היה להחזיר אותם לשיחיה-מישקל הדרוש, והיה צורך בטיפול מיוחד ש, מורתם כדי שישבו ל"שלחנם.

כאשר מאחרת תלמידה לשיעוריה, ב"בית-הספר רגיל, נוטה המורה להעיר לה על רשלנות. בעליה א' יודעים המורים, שאם תלמידה מאחרת ועומדת מבווישת מחוץ

התחנה המרכזית, בדרכו הארוכה לבית הספר. שם חיכה לו פורץ מועד, שהציץ לו כסף, בגדים, קולנוע - אם יעזור לו במשהו קטן, המשהו: להחזיר דרך חלונות של מרתפים, להוציא משם סחורות, שעה שהפורץ עצמו שמר מבחון. הילד, שזה עתה עובד בית מועד, עם אב חורג אכזר, ראה בפורץ ידיו ומדריך בחיים, המספק לו מה שאין הוריו נותנים לו. המורים שמו לב להעדויות אלה. הם עקבו אחר הילד, גילו את קשריו עם ה"פורץ, הפעילו את כל השפעתם על הילד עד שהצלחו לנתקו מעל ידיו המסוכן. הוא גמר את בית-הספר, משרת כיום בצהל.

★ ★ ★
תלמיד ניסה להתאבד

הלמיד אחר ניסה להתאבד בכיתה. הוא ניצל את ההזדמנות שהמורה היפ"נתה את גבה לתלמידים, הוציא מילקוטו חוטי-ברזל והחל כורכו סביב צווארו. "המורה! המורה!" קראו הילדים, הצביעו על הילד שפניו החלו מקבלים גוון כחול. היא אחירה את חוטי-הברזל, שלחה תלמיד להזעיק מיד את המנהל. היא לא עשתה זאת מפני שאיבדה את עשתונותיה. אלא מכיון שבבית-הספר מסוג